

Škoda je vsakega talenta

Moč številnih narodov je kvantiteta. Moč majhnih narodov pa kvaliteta. Slovenci smo številčno majhen narod in zato bi morali tem več dati na kvaliteto vsega našega narodnega življenja in uveljavljanja. In če velja to za ves slovenski narod, velja to še veliko bolj za našo narodno manjšino v Italiji, kjer nas resnično lahko reši pred utopitvijo v tujem morju samo globoka in močna narodna zavest. Ta pa je odvisna od stopnje naše izobrazbe, od izobrazbe vsakega posameznega uda naše narodno-manjšinske skupnosti.

Zato je škoda za vsakega človeka, ki ga izgubimo, za vsak talent, ki gre v zgubo. Vsak izgubljeni človek, vsak izgubljeni talent — nardarjenost, ki pride do prave veljave — pomenita osibitev našega narodnega telesa in zmanjšanje naše skupne moči v obrambi pred asimilacijo po večini. Vendarle pa se obnašamo, kot da se tega ne zavedamo ali kot da nam tega ni nič mar. Pustimo namreč, da nam mladi talenti propadajo.

Pred časom smo načeli v našem listu vprašanje ustanovitve posebne skupne narodnoobrambne organizacije na Tržaškem in Goriškem, ki naj bi v prvi vrsti skrbelo za propagando med slovenskimi starši, da bi vpisovali svoje otroke v slovenske šole, in ki bi pomagala tistim otrokom v slovenskih šolah, ki so potrebni pomoči. Vzpodbujala naj bi jih k boljšim učnim uspehom z majhnimi nagradami v obliki knjig in drugega ter se brigala za tiste otroke, ki nimajo staršev ali katerih starši so preveč zaposleni ali premalo izobraženi, da bi se mogli sami brigati za vzgojo in šolske uspehe svojih otrok. Tedaj so nekateri menili, da nam taka organizacija ni potrebna, ker da bi z njeno ustanovitvijo priznali nekako šibkost in defenzivnost, medtem ko se slovenstvo na Tržaškem danes baje krepi in je aktivno.

Toda Italijani na Tržaškem, ki so večina in v številčnem ter gospodarskem pogledu močnejši od nas, vendarle čutijo potrebo po taki organizaciji in jo zato tudi imajo. Nikomur ne pride na misel, da bi jo ukinit. In dejstva potrjujejo, da je taka organizacija potrebna tudi nam. Vemo za primere, da bi dijaki oziroma dijakinja, ki so letos dovršili tretji razred nižje slovenske srednje šole, radi študirali naprej, pa jim je to onemogočeno zaradi revščine. Ali ne bi v takih primerih lahko priskočila na pomoč vsa naša javnost preko svoje narodnoobrambne organizacije? Morda bo kdo rekel, da bi bile dolžne to storiti tudi druge organizacije, toda praksa dokazuje, da te specifične dolžnosti nobena ne čuti in je tudi nobena popolnoma ne izpolnjuje.

Družba, ki ji je malo mar za propadanje talentov njenih udov in katere vodilna plast ne čuti problemov ljudstva ter se samoljubno zapreda v lastne interese, je obsojena na razkroj in nemoč ter na končni propad. Slovenci

(dalje na 2. strani)

Atomske gorjače v sodobni džungli

Pomanjkanje hrane v Indiji je vprašanje, ki se že sto let vleče po evropskem časopisju in na žalost ne gre samo za »časnikarsko raco«, kot dokazujejo tudi dogodki novejšega časa. Indija enostavno ne pridela dovolj živil za svoje naglo naraščajoče prebivalstvo, ker je njen kmetijstvo preveč primitivno. Vendar se zdi, da to ni tisto vprašanje, ki najbolj skrbi indijske vladajoče kroge. Bolj jih skrbi, kako priti čimprej do — atomskih bomb.

Po vesteh, ki prihajajo zadnji čas iz Indije in ki jih objavlja zlasti glede te države dobro informirani angleški tisk, je Indija odločena, da si čimprej izdelata atomske bombe. Vsekakor indijska vlada resničnosti teh vesti ne zanika. Indijski znanstveniki in tehniki so baje sposobni izdelati atomsko bombo. O tem angleški tisk ne dvomi, saj so dobili indijski znanstveniki že več Nobelovih nagrad in slovijo po svojih sposobnostih ter intuiciji. Tudi indijska industrija baje že zmora tako delo. Vprašanje je le, če ima pomen, da se tako zaostala država, kot je Indija, država s tako velikanskimi nerešenimi notranjepolitičnimi, šolskimi, socialnimi in gospodarskimi problemi, loti izdelovanja atomskih bomb in da začne izdajati v ta namen ogromne vsote denarja, ki jih zahtevata izdelava in preizkušanje atomskega orožja. Indijski vladajoči krogi opravičujejo svojo namero s tem, da naj bi služile indijske atomske bombe kot svarilo in strašilo za Kitajsko, ki kaže sovražen odnos do te svoje sosedne na jugu in je pred nekaj leti, kot znano, že poskusila z vdorom, a je naletela na močan odpor. Zadnji čas so se spet razširili glasovi o zbiranju kitajskih čet na indijskih mejah. To gotovo vzbuja upravičen strah v Indijcih, vendar to še ne pomeni zadovoljivega odgovora na vprašanje, če je smiselno, da si gradi tako revna država, kot je Indija, lastno atomsko orožje, ko pa bi lahko — in bi tudi morala — tisti denar mnogo bolje uporabiti za svoj razvoj. Paradoks je v tem, da vzklikajo kronično podgranjani ljudje, kot je večina Indijcev: »Dajte nam atomske bombe!«, namesto da bi vzklikali: »Hočemo več hrane!« Ali pa preprostega indiskega ljudstva glede tega nihče nič ne vpraša?

Krivde za tak abnormalni razvoj v »tretjem«, zaostalem svetu pa gotovo ni pripisati v prvi vrsti »nerazvitim« državam samim, ampak tistim, ki jih ogražajo. V tem primeru Kitajcem. Če bi se Indijci ne bali fanatičnih kitajskih vojaških mas na svojih severnih mejah, bi gotovo ne želeli uporabljati svojih dragocenih gospodarskih virov za izdelavo atomskih bomb. Kriv je tisti, ki vzbuja s svojim oboroževanjem in zbiranjem čet drugemu strah.

Se večji krivec pa je takoimenovani »razviti svet«, ki ne zna ali noče ustvariti sistem splošne varnosti na svetu, ki bi pomiril strah vseh tistih, ki se boje agresije s strani bolj oboroženih sosedov. Odpovedali so v tem pogledu Združeni narodi, kot neupravičeno pa se je izkazalo tudi zaupanje v »pravičnost« velikih sil, v zaščito katere izmed njih ali v ravnovesje moči med njimi, kar naj bi — kot so mnogi upali — onemogočilo samovoljo vsake izmed njih.

SELE ZDAJ LAHKO VSAKA VELIKA SILA POČENJA, KAR HOČE

Združeni narodi se vedno bolj spreminjajo v zbor, ki hudo spominja na krog jezikavih in obrekovalnih žensk okrog vaškega vodnjaka. Na zasedanju Glavnega zbora Združenih narodov ni slišati drugega kot jadikovanje, gostobesedno obsojanje in medsebojno obtoževanje. Vse se vrti samo še okrog takoimenovanega »rasnega vprašanja« v Afriki, medtem ko so vsi drugi — in gotovo nujnejši in za ves svet važnejši — problemi stopili popolnoma v ozadje. Kdo se danes v Združenih narodih sploh še spomni »rasnega vprašanja« v Evropi — zatiranje narodnih manjšin, ki je dejansko marsikje, kot npr. na oKroškem, v Franciji, v Romuniji, Boigariji in Grčiji eno samo sistematično razkrajanje in uničevanje manjšinskih etničnih skupin? Kdo v Združenih narodih spričo neprestanega obtoževanja Južne Afrike in Portugalcev sploh še omeni usodo podjarmljenih narodov v Španiji in drugod? Osmim milijonom Kataloncev je sploh prepovedano pisanje in šolanje v

OBVESTILO NAROČNIKOM IN BRAVCEM »Novega lista«

Zaradi počitnic tiskarniškega in uredniškega osebja naš list prihodnji teden ne bo izšel. Prihodnja številka »Novega lista« bo zato izšla v četrtek, 20. t. m.

Prihodnji teden bo zaprta tudi uprava N.I. Uprava »N.I.«

njihovem jeziku in vsiljujejo jim celo tuje škofo. Baskom vedno bolj zožujejo njihovo etnično ozemlje in v ječah je celo nad sto njihovih duhovnikov, poleg mnogih drugih, kjer jih gnusno mučijo. V Sovjetski zvezi se Rusi zvito in svetohlinsko, uporabljajoč lepe fraze o enakopravnosti, trudijo, da čimprej v imenu internacionalizma porusijo vse druge narode, zlasti z naseljevanjem, tako da imajo Rusi danes večino celo v glavnih mestih baltskih narodov, Ukrajine in kavkaških dežel (da sibirskih in srednjeazijskih ljudstev niti ne omenjamo). Za vse to so danes Združeni narodi gluhi in slepi. Daleč

(dalje na 3. strani)

BO COLOMBU USPELO?

Vse kaže, da bo predsedniku Colombu vendarle uspelo sestaviti novo sredinsko-levo vlado. Vodstva vseh sredinsko-levih strank so namreč odobrila osnutek politično-upravnega programa nove vlade, ki jim ga je predložil predsednik Colombo. Ta se bo v petek zglasil pri predsedniku Saragatu, da mu javi, da dokončno sprejema nalogo, ki mu je bila zaupana.

Colombo se sedaj ukvarja z vprašanjem porazdelitve ministrskih mest med prizadetimi političnimi strankami. Socialisti so potrdili vse svoje dosedanje ministre, socialdemokrati pa bodo verjetno dobili eno ministrsko mesto več, kot so jih imeli doslej, in sicer na račun demokristjanov.

Zdi se, da se bo nova vlada predstavila parlamentu še pred veliko-šmarenškimi počitnicami in v tem času tudi prejela zaupnico.

DEŽELNA POMOČ PRI GRADNJI STANOVANJ

Pod predsedstvom odbornika za javna dela Masutta se je sestala posvetovalna komisija za stanovanjsko vprašanje, katero je pred kratkim ustanovil deželni odbor. Odbornik Masutto je na seji orisal in prikazal naloge komisije, ki bo morala slediti delu dežele na tako važnem področju, kot je stanovanjska politika. Odbor bo moral stalno posredovati nove zamisli in pobude ter navete, po katerih bo deželni odbor lahko odobril najnujnejše potrebe, ki zahtevajo takojšnje ukrepe, ter izluščil manj nujne primere, pri katerih bo treba sestaviti prioritarno lestvico.

Deželna uprava je z raznimi zakoni že posegla na področju gradnje ljudskih stanovanj (št. 12 - 1965, št. 26-1965 in št. 27 - 1967). Zakon št. 15 iz leta 1969 pa prvič predvideva vrsto olajšav za delavce pri nakupu stanovanj ter tudi vrsto prednosti pri podeljevanju stanovanj.

Odbornik Masutto je nato prikazal težave, do katerih je prišlo v zadnjih mesecih glede možnosti najemanja posojil pri bankah in posojilnicah na splošno, ter je opozoril na dejstvo, da so se zelo povečale obresti na posojila za gradnje. Odbornik za javna dela je nato tudi dejal, da so se povečale cene gradbenega materiala in da so gradbinci dobili novo delovno pogodbo, kar vse

je povzročilo povečanje cen v gradbeništvu. Kot takojšnja posledica teh pojavov je nastala potreba pregledati to naraščanje cen. Poskrbeti je treba, da bodo te najemnine, kljub vsemu vendarle ostale v mejah znosnosti za delavske družine, katerim so namenjene. Odbornik Masutto je nato poudaril, da gleda dežela z velikim zanimanjem na rešitev stanovanjskega vprašanja, predvsem z zvezi z industrijskim razvojem nekaterih področij dežele, in zaradi težkoč, v katerih se znajdejo delavci, ki ne najdejo stanovanja, ki bi bilo dovolj blizu delovnega mesta.

Z zakonom št. 15 iz leta 1969 — je opozoril Masutto — smo se tega vprašanja lotili temeljito. Zdaj pa je dežela na tem, da pripravi nov zakonski ukrep, ki predvideva 900 milijonov lir izdatkov v prihodnjih treh finančnih letih. S temi prispevki bo moč zgraditi za 12 milijard lir stanovanj, to se pravi od 1600 do 1700 stanovanj, ki bodo namenjena le delavcem področij, kjer se bo industrija — po predvidevanjih gospodarskega načrta — najbolj razvila.

Libijske oblasti nadaljujejo z razlastitvenimi ukrepi proti Italijanom, ki bivajo v Libiji. Razlastile so jim tudi trgovine in jim plenijo denar in vozila.

Tiha demonstracija proti okupatorjem

V Pragi bodo obhajali na svoj način drugo obletnico sovjetskega vdora, ki se je izvršil 21. avgusta. Po mestu so se pojavili številni tispkani letaki, ki pozivajo prebivalstvo k pasivnemu odporu. Tajna organizacija ne vzpodbuja k javnim demonstracijam, pri katerih je bilo lansko leto pet mrtvih. Na letakih se bere, da je oblast v stanu kaj prepovedati, ne more pa zabraniti, da bi česa ne storili. Zato naj 21. avgusta nihče ne gre kupovat v trgovine, naj ne gre v kino in v javne lokale, naj ne kupi in naj ne bere listov; ob sedmih zvečer naj se vsi zaprejo v svoje domove, ugasnejo luči in zapro okna.

Praznina in tihota v mestu in po vaseh naj izpriča ta odpor češkega in slovaškega ljudstva proti okupatorju, ter njeno voljo do svobode in demokracije v socialistični državi.

ŽE TA TEDEN?

V Moskvi trajajo že dalj časa temeljita pogajanja med zahodno-nemškim zunanjim ministrom Walterjem Scheelom in sovjetskim zunanjim ministrom Gromikom.

Ti važni politični pogovori so imeli spočetka namen doseči sporazum med obema državama ob neuporabljanju vojnih sredstev v odnosih med njima. Pozneje pa sta oba ministra s številnimi sodelavci prešla na širše območje. Pogajanja so potekala v odločnem in vedrem vzdušju. Odločilna so bila tista v nedeljo med obema ministroma in strokovnjaki; trajala so pet ur.

Sovjetski in nemški politični krogi ter tuji dopisniki trdijo, da bo pogodba med obema državama podpisana že ta teden.

Pogodba baje vsebuje uvod, kjer se Bonn in Moskva sklicujeta glede medsebojnih odnosov na listino Združenih narodov. Sledijo štiri točke, ki določujejo meje in razvoj bodočih odnosov med Sovjetsko zvezo in Za-

hodno Nemčijo. Druga točka vsebuje jasen dogovor, da nobena stran ne bo uporabljala oborožene sile za doseg političnih ciljev. Tretja točka, ki je najvažnejša in ne še prav jasno začrtana, je priznanje obstoječih meja v Evropi. Četrta točka pa ugotavlja, da ne bo imela nemško-sovjetska pogodba nobenega vpliva na pogodbe, ki sta jih že prej sklenili obe republiko z drugimi državami.

Gromiko je menda tudi obljubil, da se bodo še pred potrditvijo pogodbe s strani parlamentov obeh držav izboljšale razmere »v Berlinu in okoli njega«.

Nemško-sovjetski dogovor pomeni vsekakor važen prispevek k miru v Evropi. Ni pa še jasno, ali se mu bosta mogli Vzh. Nemčija in Poljska kaj upirati, kajti zlasti Vzhodni Nemčiji je vse prej kot všeč.

Po najnovjših vesteh iz Moskve in Bonna kaže, da bodo nemško-sovjetska pogajanja uspešno zaključena že ta teden.

BOR PROTI JUGOSLAVIJI

Danes (četrtek), ob 21. uri, bo na Padričah izreden dogodek za zamejski šport. Na sporedu bo namreč tekma v košarki med svetovnimi prvaki Jugoslavije in tržaško ekipo Bora. Za to priložnost se bo seveda naša peterka ojačila z dvema reprezentantom, to je z Marterjem in Žorgo, ki sta člana ljubljanske Olimpije.

Za to tekmo vlada seveda izredno zanimanje tako v vasi kot okolici.

o o o

Medtem pa je »2. športni teden Gaje« v polnem teku. Po krasni kotalkarski reviji, ki so jo v soboto prikazali predstavniki openskega Poleta, so nato bila na sporedu še temovanja v ženski in moški odbojki, v nogometu in v med dvema ognjema. Ta športna manifestacija se bo zaključila v nedeljo, 9. avgusta.

b.l.

ŠOLARJI V ITALIJI

Vsako leto se število učencev v osnovnih šolah in dijakov na srednjih poviša. V prihodnjem šolskem letu 1970/71 bo obiskovalo te šole v Italiji nad osem milijonov šolarjev. Razdeljeni pa bodo po prvih podatkih takole: 4.700.000 jih bo hodilo v osnovne šole, 2.100.000 jih bo hodilo v nižje srednje šole; okrog 650.000 jih bo vpisanih na liceje in učiteljska; 600.000 v tehnične in 250.000 v obrtne šole.

MLADINSKO LETOVANJE V UKVAH IN PRI TOLMINU

Tudi letos je šla dijaška mladina iz Slovenskega kulturnega kluba v ulici Donizetti gostovat v Ukve v Kanalsko dolino, kot zdaj že vrsto let. Mladinsko letovanje organizira prof. Jože Peterlin. Mladina hodi iz Ukev na izlete na okoliške izletne točke v hribih, pa tudi drugače ji ni dolgčas. Poleg zabave se tudi etično vzgaja.

Letošnje letovanje se je začelo 1. avgusta in bo trajalo tri tedne.

V romantičnem kotičku pri Tolminu pa so si postavile svoj tabor slovenske skavtinje z Goriškega — okrog petdeset deklic raznih starosti. Po poročilih iz verodostojnih virov je v njihovem taboru velik živžav in nihče se ne pritožuje, da nimajo apetita. Nadzorstvo nad taborom imata gospodični Češčutovi iz Sovodenj, ki sta znani kot nadvse skrbni in ljubeznivi vzgojiteljici.

ŠKODA JE VSAKEGA TALENTA

(Nadalj. s 1. str.)

na tem kosu zemlje nočemo, da bi se z nami zgodilo tako. Zato se otresimo samoljubnosti, brezbriznosti za usodo svojega bližnjega, zlasti za usodo mladine, in nestvarnih iluzij ter sklenimo, da ne sme iti več noben naš talent v zgubo.

Vredno je, da o tem razmislimo — in da se o tem tudi pogovorimo.

—o—

Med arabskimi državami je nastal razkol zaradi tega, ker sta Egipt in Jordanija sprejela ameriški načrt za pomirjenje na Bližnjem vzhodu. Sirija in Alžirija se zaradi tega nista udeležili v Tripolisu konference ministrov tistih arabskih držav, ki so zapletene v vojno z Izraelom.

Kakšno bo vreme do konca avgusta?

Ljudje na Tržaškem se pogosto pritožujemo, da vremenoslavci ne znajo »uganiti« vremenja za naše kraje, ker se mnogokrat zgodi, da je vreme ravno obratno, kot pa nam ga zjutraj napovedo preko radia. Toda v resnici ni lahko napovedovati vremena za naše kraje, ker leži Tržaško ozemlje (in bolj ali manj tudi Goriška) ravno vmes med štirimi izrazitimi vremenskimi območji: srednjeevropsko - panonskim, vzhodnoalpskim, jadranskim in zgornjeital. (padskim). Zadostujejo le majhni premiki zračnih mas zaradi preobrata vetra ali spremenjnih zračnih pritiskov kot posledica temperature in vlage zraka itd., pa se vreme pri nas nepričakovano spremeni na lepše in slabše in te spremembe lahko pridejo od vsake izmed omenjenih štirih strani. Glede na Italijo leži Tržaško ozemlje popolnoma na robu, v vremenskem pogledu je takorekoč že »inozemstvo«, tako da bi ga morali pri vremenskih napovedih pravzaprav posebej upoštevati. Toda vremenoslavna služba italijanskega ministrstva za letalstvo, ki dobavlja vremenske napovedi radijskim postajam, obravnava Italijo tudi v vremenskem pogledu kot celoto in napoveduje vreme za »Italijo«. Tržaško ozemlje in Goriška spadata pri teh napovedih v »severnovzhodno Italijo«, kar pa se nanaša v vremenskem pogledu seveda bolj na Beneško, Južno Tirolsko itd. Tako se dogaja, da se vremenska napoved, ki jo objavi zjutraj tržaški radijski postaji, dostikrat »zmoti«, drži pa napoved preko koprškega in ljubljanskega radia, torej tista, ki jo da slovenska vremenoslavna služba za Slovensko Primorje, Koprsko in Istro. Trst pač v podnebnem pogledu bolj spada k temu področju.

In kaj napoveduje slovenska vremenoslavna služba glede vremena na svojem območju za ta mesec, do dejanskega konca poletja? Znani slovenski vremenoslavec dr. Vital Manohin, ki je »odgovoren« za vremen-

ske napovedi za Slovensko Primorje in za vso Slovenijo, je napovedal, da vreme v tem mesecu v splošnem ne bo slabše kot v juliju. Obdobji nestalnega in hladnega vremenja s pogostimi padavinami bosta približno od 16. do 22. avgusta in proti koncu meseca. Toda dni s trajnim dežjem ba malo in ti bodo v začetku obeh deževnih obdobji. Sicer pa bo takrat vreme večinoma nestalno, plohe se bodo menjavale z razjasnitvami. Ob morju (torej tudi pri nas!) bo vreme boljše kot v notranjosti Slovenije. Obdobja lepega vremena, ko bo postopno zopet zelo vroče,

pričakuje dr. Manohin med 6. in 15. ter 23. in 29. avgustom.

Povedal je tudi, da je kljub računalnikom še vedno zelo težko napovedati vreme za daljše razdobje, ker na oceanih ni vremenskih postaj. S sistemom umetnih satelitov, ki bodo Zemljo opazovali »odzgoraj«, pa bodo postajale vremenske napovedi zanesljivejše in dolgoročneje. Končno je omenil, da ima tudi Luna vendarle večji vpliv na vreme, kot so vremenoslavci (še vedno pod vplivom Newtonovih računov) doslej dopuščali. Torej so imeli stari ljudje vsaj do neke mere prav, ko so pripisovali Luni močan vpliv na vreme.

Atomske gorjače v sodobni džungli

(Nadaljevanje s 1. strani)

so časi, ko se je tam resno diskutiralo o manjšinskih vprašanjih. Zdaj si lahko celo kaka Nigerija privoščila genocid nad podjarmljenimi narodi, ne da bi se Združeni narodi vmešavali v take »notranje zadeve«.

Tako Združene države kot Sovjetska zveza vodijo svojo politiko samo še s stališča lastnih državnih in vojaških interesov, pri čemer jim je pravičnosti in objektivnosti bore malo mar. Zanje več velja tisti, ki je močnejši in ki jim je torej lahko koristnejši kot zaveznik, ali tisti, ki jim že zvesto služi. Tudi ravnovesje moči med velikimi silami, zlasti med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo, je prineslo obratne rezultate, kot se je pričakovalo. Namesto da bi bilo ravnovesje atomske oborožitve pripravilo obe sili, da bi se vzdržali vsakih agresivnih dejanj, ki bi lahko prizadela interese druge velesile, sta si bodisi razdelili območje svojega vpliva, bodisi se predrzno zanašata prav na to, da nobena ne bo upala sprožiti atomske vojne, in se zato lotevata najdrznejših mednarodnih vojaških pustolovščin, kot so intervencija v Vietnamu in v Kambodži, zasedba Češkoslovaške in sovjetska mornarica v Sredozemlju, sovjetsko vojaštvo in rakete v E-

giptu ter na Kubi. Danes si lahko ena od obeh sil privoščila vsakršno nasilje nad drugimi narodi, ne da bi se morala bati vojne z drugo veliko silo, če le ne poseže preveč grobo v njeno interesno področje. Zato je čisto upravičena zaskrbljenost jugoslovanske vlade za obrambo za primer sovjetskega vdora. Skoraj gotovo je, da bi z Zahoda ne prišla pomoč, kakor ni prišla Češkoslovaški.

Spričo vsega tega torej niti ni več čudno, če hočejo tudi Indijci kljub svojim upadlim trebuhom atomske bombe, da si jih izdelujejo Francozi in da si jih pripravljajo tudi Izraelci in še kdo. Svet je postal kljub tolikim ustanovam z zvenečimi imeni in povodnji lepim fraz spet džungla, v kateri se čuti varnega le tisti, ki stiska v pesti gorjačo — danes v obliki atomske bombe.

Na bolje se lahko to spremeni le, če se bodo Združeni narodi pod pritiskom trenejših sil spremenili spet v resničen svetovni parlament, ki bo pripravljen opustiti prazno retoriko in bo rajši reševal stvarne probleme, in če se bo javnost v Združenih državah in v Sovjetski zvezi zavedla, kam vodi — oziroma kam je že pripeljala — »politika moči« in državnega egoizma njihovih voditeljev.

POTOVANJE PO SKANDINAVIJI

VIATICUS

IV.

Železniška postaja v Kjöbenhavnu je najbolj prikupna in najbolj snažna, kar sem jih kdaj videl. To je ena sama velikanska četverkotna dvorana, privzdignjena nad železniškimi tiri, h katerim se gre po stopnicah navzdol; stopnic je mnogo, glede na smer vlaka. Vsenaokrog dvorane so razporejene trgovinice za vse mogoče, od bifejev do knjigarn, in seveda tudi vse potrebne železniške pisarne, pošta, restavracija, banka itd. Sredi dvorane — bolj primerno pa je ime hala ali velikanska lopa — pa so razvrščene klopi za potnike, ki se hočejo odpočiti. Bile so zasedene takorekoč do zadnjega prostorčka od množice najbolj fantastičnih hipijev in hipijk, ki si jih je mogoče misliti. Prvi hip sem kar debelo pogledal, ko sem zagledal nekaj ne prav snažnih primerkov z dolgo, do sredi trebuha segajočo brado in z dolgimi razpuščenimi lasmi, ki so padali zadaj do srede hrbta in še niže, kakor jih nosijo pri nas le dekleta. Ker so bili po večini plavolasi, in oblečeni v temne jopiče in rjave žametne hlače, so prišli dolgi lasje še bolj do izraza. Toda ker se nihče ni oziral za njimi, sem se

tudi jaz napravil, kakor da sem jih od nekdanj vaju. Ta umetna brezbržnost pa me je pustila na cedilu, ko sem zagledal dva hipija — ali kako bi ju človek imenoval — ki sta se slovesno in togo, čisto počasi sprehajala po sredi hale. Oba sta bila dolgobrada in dolgolasa, vendar je bil eden, manjši, bolj serijske vrste; pred povprečnostjo ga je reševala le izredna zanemarjenost. Drugi pa je bil oblečen v umazano, črtasto, raševinasto haljo meniškega kroja, ki mu je segala do pet. Tudi kapuca ni manjkala. V roki pa je nosil kitaro. Oba sta vzbujala vtis, kakor da že tedne nista videla vode, na kar sta bila očitno ponosna kakor Arabca, ki sta pravkar prehodila Libijsko puščavo. Stopala sta počasi in slovesno, kakor da bi bila zatopljena v globokomno premišljevanje — in morda sta tudi bila, kdo ve. Gledala sta strmo predse, če pa sta se le kam ozrla, sta se s celim telesom, kakor da bi ne mogla obračati glave.

Nisem si mogel kaj, da bi ne bil poškilil za njima, čeprav so se vsi drugi delali, kakor da ju ne vidijo. Očitno so bili takih prikazni vajeni — in res, po nekaj dneh bivanja v Skandinaviji sem jih bil vajen tudi jaz, da sem

jih komaj še opazil. Le ko sem srečal na železniški postaji v Stockholmu in potem še enkrat na eni glavnih cest prav tako oblečeni »redovnici« z velikima kitarama na hrbtih, se nisem mogel premagati, da bi ne bil pogledal za njima, občudujoč njuno slovesno, togo haljo in zlasti smešno opletanje dolgih halj po njihunih petah. Videl pa sem, da se obzirno ozirajo za njima tudi takih pojavov bolj vajeni Stockholmcani.

Kjöbenhavn je najlepše in zlasti najbolj simpatično glavno mesto v Skandinaviji, predvsem tudi zato, ker je v njegovi mestni podobi marsikaj, kar še močno spominja na srednjo Evropo, nekaka domačnost in prijaznost, ki jo podeljujejo cestam v osrčju mesta številne trgovine s sadjem, prodajalne časnikov, svetličarne, delikatesne trgovine, pekarne in vsakovrstna gostinska podjetja; vse to daje cestam videz pestrosti, razgibanosti in živahnosti. Avtomobilski promet pa je v primerjavi s srednjeevropskimi in zlasti z italijanskimi mesti veliko manjši, čemur je verjetno vzrok dejstvo, da leži Kjöbenhavn na sorazmerno majhnem otoku in je tako daleč odmaknjen od glavnih žil avtomobilskega prometa v Evropi. Kdor hoče od drugod z avtom v Kjöbenhavn, mora prepeljati avto tja s trajektom, mnogi zato rajši potujejo z vlakom in si tako prihranijo sitnosti dvojnega ali celo četvernega prevoza avta z ladjo.

(dalje)

Tržaškega

Razgovori prešli v dokončno fazo

Razgovori med predstavniki sredinsko-levih strank in Skupne slovenske liste za sestavo novega pokrajinskega odbora, za obnovitev sodelovanja v okviru tržaške občine in nekaterih drugih krajevnih ustanovah, med njimi v devinsko-nabrežinski občini, so prešli v dokončno fazo.

Odposlanstva političnih skupin so na seji, ki se je začela v torek zvečer in trajala nepretrgoma do srede zjutraj, odobrila politični in upravni program novega pokrajinskega odbora. S tem seveda še ni rečeno, da je bil dosežen dokončen sporazum o bodoči pokrajinski upravi, kajti ostalo je odprto vprašanje sestave bodočega pokrajinskega odbora. O tem na zadnji seji političnih tajništva ni bilo mogoče doseči sporazuma. Zato se bodo tajništva vseh petih skupin ponovno sestala v petek zjutraj.

Kar zadeva devinsko-nabrežinsko občino, je prišlo v sredo zvečer v Nabrežini do prvega informativnega sestanka med predstavniki kršćanske demokracije in Skupne slovenske liste. Prvi so izjavili, da se njihova skupina zavzema za obnovitev sredinsko-leve koalicije v nabrežinski občini. S tem predlogom se je strinjalo tudi odposlanstvo Skupne slovenske liste, ki pa

je poudarilo, da mora taka koalicija temeljiti na jasnem politično-upravnem programu; o sestavi bodočega sredinsko-levnega odbora pa je odposlanstvo SSL izjavilo, da postavlja zahtevo po slovenskem županu in enem odborniku iz svojih vrst. To je za SSL eden izmed pogojev, od katerih ne more odstopiti.

Demokristjansko odposlanstvo je vzelo na znanje izvajanje slovenskih predstavnikov in tudi sporočilo, da se bo v naslednjih dneh ločeno sestalo s socialisti in socialnimi demokrati. Če bodo obstajali ustrežni pogoji, bo prihodnji teden sklicana plenarna seja odposlanstev vseh prizadetih skupin, da se pogovorijo o politično-upravnem programu in sestavi levo-sredinske koalicije.

☆

DEŽELA ZA KULTURNI RAZVOJ

V torek se je zbral deželni odbor pod predsedstvom deželnega podpredsednika Enza Mora. Razpravljali so o razdelitvi 400 milijonov lir za podpore ustanovam, ki se ukvarjajo s kulturno dejavnostjo. Približno polovico te vsote bodo deležne ustanove, ki imajo za cilj kako posebno vrsto kulturnega dela v deželi Furlaniji - Julijski krajini. Te so: deželni zavod za zgodovino osvobodilnega gibanja v Furlaniji - Julijski krajini, ustanova za srednjeevropska kulturna srečanja v Gorici, kulturno središče »Sagittaria« v Pordenonu, Furlansko filološko društvo v Vidmu, tržaško mestno gledališče »Giuseppe

VOŠČILA

3. t. m. je obhajal svojo šestdesetletnico g. dipl. jur. Marjan Medvešček v Trstu. Še mnogo let in vse najboljše mu žele prijatelji in znanci. Voščilom se pridružuje tudi uredništvo N.L.

Odšli so od nas skozi vrata smrti

Poletje je tisti letni čas, ko življenje v naravi zažari v polnem razcvetu in se hkrati že prevesi v drugo smer, v umiranje. Tako se življenje in smrt dotikata v žarkem soncu in se sklepata v krog. V ta krog iz življenja v smrt in preko smrti v večno življenje — v krog, skozi katerega mora vsak človek — je stopilo zadnji čas nekaj ljudi, ki smo jih imeli radi, jih cenili in za katerimi občutimo bolečino ločitve.

Med tistimi, ki so tako sredi najlepšega poletja odšli od nas, je **Mirca Sancinova, roj. Župnek**, žena glasbenika prof. Karla Sancina iz Škednja. Odšla je v večnost komaj mesec dni po smrti svojega sina Marija, nameščenca na Radiu Trst A in tudi glasbenika. Vest o njeni smrti v celjski bolnišnici, kjer se je zdravila, nas niti ni preveč začudila, kajti vedeli smo, kako hudo jo je prizadela sinova smrt in da je njeno srce tisti strahotni udarec le težko prenašalo. V spominu jo bomo ohranili takšno, kakor smo jo vsa leta — skoro nespremenjeno od časa — poznali: vedro, ljubeznivo, mladostno in živahno. Živela bo dalje ne le v spominu tistih, ki so jo poznali in cenili, ampak tudi v svojih skladbah za otroke in drugih, prav tako živahnih in ljubeznivih, kakor je bila sama.

Pokopali so jo na ljubljanskih Žalah, kjer naj v miru počiva, hudo prizadetemu prof. Karlu Sancinu pa naše globoko sožalje in želja, da bi pogumno prenesel oba udarca.

V Ljubljani je umrla ob koncu julija nekdanja lektorka angleščine na ljubljanski univerzi, **miss Fanny S. Copeland**. Doživela je vi-

soko starost 98 let. Bila je Škotinja po rodu in kot hči naroda, ki ima rad planine, se je usodno zaljubila v slovensko zemljo in slovenske ljudi ter jim ostala zvesta. Poznali so jo celi rodovi slovenskih izobražencev, ki so študirali na ljubljanski univerzi in poslušali njena predavanja, vedno živahna in slikovita. Ni se pomišljala med predavanji angleščine celo zapeti kako angleško ali škotsko pesem, da je razveselila študente.

V zgodovini slovenske univerze in odnosov med Slovenci in Britanci ter zlasti Škoti ji bo ohranjen časten spomin. Na paroh je ležala na Žalah v Ljubljani, pokopali pa so jo na Dovjem v osrčju slovenskih planin, ki jih je tako ljubila in katerim je posvetila eno svojih knjig.

V Mačkovljah, kjer je bival zadnja leta, pa so pokopali, prav tako ob koncu julija, gospoda upokojenega župnika **Avguština Zlobca**. Novemu rodu je bil tihi, skromni duhovnik manj znan, ker ni silil v ospredje, zelo znan pa je bil po svoji slovenski in katoliški trdnosti in zvestobi načelom starejšemu rodu. Kot zaveden slovenski duhovnik, ki je držal tudi v najtežjih časih s svojim ljudstvom in se zavzemal za resnico in pravico, je moral trpeti v času fašizma preganjanje. Bil je med prvimi, ki je prišel pod udar krivičnih oblasti, katerim so vili Slovenci trn v peti. In od tedaj mu niso dale več miru. Toda nobeno preganjanje in nadlegovanje ga ni moglo ukloniti, postal je le še bolj prekaljen in trden v svoji službi Bogu in ljudstvu. Dočakal je starost 89 let in tudi s tem dokazal, da je bil trdna korenina.

Verdi« v Trstu, samoupravna ustanova dramskega gledališča v Trstu in Slovensko gledališče v Trstu.

Poleg teh pridejo v poštev še druge prosvetne ustanove, knjižnice, razstave, tisk, prosvetna društva in podobne organizacije. Za kulturne stike in izmenjave s sosednimi pokrajinami je določenih 11 milijonov. Podpore za pomoč kulturnim ustanovam, če izvzamemo Slovensko gledališče v Trstu, bodo znašale okrog 13 milijonov lir. Odstotek je v primeri s celotno vsoto za kulturne ustanove v deželi res nekoliko prenizek.

— o —

PO PETNAJSTIH LETIH NOVA MAŠA V DEKANIH

Ni rečeno, da mora vse na papir. Mislimo pa, da je slovesnost nove maše v lepi in veliki vasi Slovenske Istre vredno omembe. Po petnajstih letih, odkar je zapel Glorijo dekanški rojak S. Gregorič, je stopil 26. julija pred oltar g. pater Hadrijan Brajnik. Tako ima naša vas Dekani sedaj že štiri živeče duhovnike: dva škofijska, enega salezijanca, muzikologa Dušana Štefančiča, ki živi v Italiji, ter našega novomašnika frančiškana. Slovesnost so lepo povzdignili novi zvonovi, ki smo jih dobili iz starodavne livarne Colbachini v Padovi in imajo božično dispozicijo, da bodo oznanjali mir ljudem in slavo božjo. Ob blagoslovitvi novih zvonov 19. julija, ki jo je opravil koprski prašt mons. Jurca, je bilo marsikatero oko rošno, ko so slišali njihovo zvonjenje. Minilo je namreč že 28 let, odkar smo bili brez dveh zvonov. Otroci so to lepo podelali v preprostih verzih v zborni deklamaciji.

O zvonovi

le zvonite,

s src gorje odganjajte,

ново upanje prižgite

vsem, ki boli jih težé.

Praznike povečujate,

Gospodov dan opevajate,

skrb za rajne nam vzdržujte

in nezdod obvarujte.

Vera, upanje, ljubezen

ново moč naj zadobi,

ko vaš glas brneč in nežen

nam iz stolpa zadoni.

To zvonjenje in pritrjevanje je prišlo še bolj do izraza ob novi maši, ki je pritegnila veliko množico iz vse okolice, tudi z onstran meje.

Slavnostni pridigar je bil p. Otmar, gvardijan iz Maribora. Kolegi bogoslovci iz Ljubljane se niso mogli načuditi lepemu petju, zlasti masovnemu sodelovanju pri sv. maši. Razpoloženje je bilo res slavnostno. Pridigar je močno poudaril vlogo duhovnika pri bolnikih. To je prišlo do izraza naslednji dan, ko se je pri kosilu na domu novomašnika nenadoma in nepričakovano zgrudil ter obležal novomašnikov stric Franc, dober krščanski mož in oče ter nad štirideset let cerkveni pevec. Bil je slabotnega zdravja in ga je preveč prevzelo dvojno slavlje, da je od veselja in ganotja umrl. Nekaj dni prej je rekel: »Zatrdno čutim, da bodo novi zvonovi najprej meni zvonili.« Res je bilo tako. Otožno so prav njemu pozvali. Pogreb je pokazal, kako je duhovnik tesno povezan z usodo človeka in kako mora čisto mirno preiti iz enega duševnega vzdušja v drugo in vse v veri povezati.

Medtem ko želimo novomašniku obilo božjega blagoslova v nadaljnjem življenju, izražamo željo, da bi se še drugi mladi odzvali morebitnemu božjemu klicu v tej hrupni dobi človeštva.

ŠTEVERJAN

Nekaj dni po prvi občinski seji so se širili glasovi, in to tudi v javnih glasilih, da višje kontrolne oblasti ne bodo potrdile izvolitve župana in novega občinskega odbora, češ da ni bilo navzoče zadostno število svetovavcev. Nekateri zaplečniki so seveda imeli pri tem svoje želje in namene. No, pa so se jim podrle, ker je prišla pred dnevi uradna potrditev za volitve župana in občinskega odbora, ki je že začel izvrševati svoj delovni program.

V tretje gre rado! bi po pravici smeli vzdihniti pri Pintarjevih na Sovenci. V hiši sta živeli sestri Lojza in Jožefa z bratom Henrikom. Pred nekaj dnevi je ta na naglo umrl. Tudi sestra Lojza je zbolela in so jo morali odpeljati v bolnišnico. Jožefa je ostala edina v hiši.

Pa jo je v ponedeljek ponoči že tretjič obiskala nesreča. Bliskalo je in treskalo. Okoli dveh po polnoči je udarila strela v senik. Kmalu je bil ves v zubljih. Plamen se je razširil tudi na streho hiše. Gospodinja je začela klicati na pomoč; kmalu so prihiteli sosede in orožniki, ki so poklicali gasilce iz oGrice. Požar so sicer še kmalu pogasili, vendar je na pokvarjenih poslopjih, na senu in poljskem orodju okoli tri milijone lir škode. K sreči so Pintarjevi proti požaru zavarovani.

Bolj burkasta pa je bila zadeva s tremi potujočimi krošnjariji, ki so prodajali po Števerjanu svojo kramo. Nekdo je v njih hotel spoznati tiste tri zlikovce, ki so pobegnili iz zaporov v Novem mestu, a so jih potem v Barkovljah ujeli. V Števerjanu so tudi brali o pobegu trojice, od katere je eden že na smrt obsojen. Pa so šli v prvi savi javit karabinjerjem, da se tisti trije nevarni ljudje klatijo od hiše do hiše. Orožniki so jih imeli ročno v pesteh. Na koncu se je pa izkazalo, da so le nedolžni prodajalci kramarske šare.

Lep družinski izlet

Slovensko planinsko društvo v Gorici je priredilo eno zadnjih nedelj družinski izlet na Veliko planino in v Kamniško Bistrico, ki je zelo dobro uspel. Izletniki so se za kratek čas ustavili v Ljubljani, nato so odbrzeli skozi Kamnik in Stahovico do postajališča žičnice. Skoro vsi izletniki so se v štirih minutah prepeljali po drzno izpeljani nihalni žičnici na Šimnovec (1430 m). Nekateri so se od tu povzpeli s sedežnico še do tratice pod Zelenim robom, kjer stoji novo gostišče.

Na Veliki planini, valoviti visoki planoti, so se izletniki razšli na vse kraje in občudovali lepoto planinskega cvetja, pa tudi planšarskih naselij z edinstvenimi lesenimi kočami (skodlaste strehe, šotorska oblika), kjer izdelujejo in nudijo planjšarji sir, maslo, skuto in mleko.

Na severnem delu planote privlačijo obiskovalca nova turistična naselja z ličnimi planinskimi hišicami; vsaka ima ime po pravljičnih osebah ženskega spola. Vse kočice so povezane z ličnimi stezicami, da se ti res zazdi kot v pravljičnem svetu. Ves okraj Velike planine, s Kamniško Bistrico vred, je zaščiteno ozemlje. V planšarskem kakor tudi v turističnem naselju kar mrgoli ljudi.

Pogajanja za sestavo občinskega odbora pred zaključkom

Levosredinske stranke so včeraj srečno pripeljale pokrajinsko barko v pristan.

Za goriško občinsko upravo so pa še v teku pogajanja, to pa v strankah samih zaradi odborniških mest. V torek zvečer so imeli zastopniki strank zadnji načelni sestanek. Politična smer in delovni načrt levosredinskih strank pri goriški občinski upravi sta v splošnem že določena.

Zdaj gre bolj za porazdelitev odborniških mest.

Za župana bo verjetno izvoljen Michele Martina. Krščanski demokrati bodo najbrže dobili še štiri odborniška mesta, ki bodo po mnenju večine pripadla Lupieriju, De Simoneju, Agatiju in Moiseju. Socialnim demokratom sta odmerjeni dve mesti, ki ju bosta zasedla Rovis in Fantini. Socialisti bodo imeli enega odbornika, ki bo najbrže dosedanji dr. Tommasich. Slovenski demokrati zvezi so zopet prisodili eno odborniško mesto.

Vendar pa bo treba čakati na dokončen podpis sporazuma med strankami in na prvo sejo novega občinskega sveta do konca avgusta.

POKRAJINSKI SVET

Izmed vseh večjih upravnih odborov na Goriškem je prišlo najprej do sporazuma za programsko delo in sestavo odbora pri pokrajini. V pokrajinskem svetu je 24 članov. Politično ravnotežje se ni spremenilo niti za en sedež. Stranke leve sredine imajo kot poprej 15 svetovalcev: krščanski demokrati 10, socialni demokrati dva, socialisti dva, slovenska demokratična zveza enega; komunistična opozicija ima šest svetovalcev, socialni proletarci, liberalci in misovci pa vsak po enega.

Prišlo pa je do precejšnjih osebnih zame-

njav. V svetu sedi na novo kar petnajst članov. Zanimivo je tudi dejstvo, da so v njem kar trije Slovenci, in sicer Marija Ferletič od SDZ, Marko Waltritsch, socialist, in Jože Jarc, izvoljen na komunistični listi.

Zastopnica Slovenske demokratične zveze bo od zunaj podpirala novo večino.

V torek zvečer je imel novi pokrajinski svet svojo prvo sejo. Za predsednika je bil izvoljen s 14 glasovi dr. Chientaro. 6 glasov je dobil komunist Poletto. V odbor so prišli po dogovoru in izvolitvi še socialist Waltstritsch (14 glasov), kot podpredsednik, Bottegaro in Lodi od kršč. demokracije s 13 glasovi in socialni demokrat Tacchinardi z enakim številom glasov. Bottegaro je poverjeno socialno skrbstvo, Lodiju proračun, Tacchinardiju pa javna dela. Odborniški namestnik Peressin (krščanski demokrat), bo vodil zdravstveni odsek, Corbato (krščanski demokrat) pa turizem in vzgojo.

Po izvolitvi je predsednik Chientaroli podal svojo izjavo, v kateri se je še posebej dotaknil naše etnične skupine. Poudaril je, da je treba v pokrajini prisotnost državljanov slovenskega jezika in njih sodelovanje v političnem, kulturnem in socialnem življenju še bolj utrditi. Prav tako tudi sodelovanje z upravnimi organi in ljudstvom onkraj meje, kar je že doslej obogatilo demokratično življenje v pokrajini in povzdignilo mednarodni pomen, ki naj ga ima goriška pokrajina. Zaključil je z željo, da bi napore vseh pokrajinskih svetovalcev prinesli dosti uspehov za blaginjo goriške pokrajine. K besedi se je simpatično oglašila tudi svetovalka Marija Ferletičeva.

Včeraj je novi predsednik položil prisego na prefekturi. Prva delovna seja novega sveta bo pa zaradi počitnic sklicana šele po velikem šmarnu.

— o —

POČITNICE V TRGOVINAH

Pokrajinsko združenje trgovcev javlja počitniški urnik za šmarne dni, ki velja za vse občine na Goriškem razen za Gradež.

V petek 14. avgusta bodo lahko vse trgovine odprte do 22. ure, tudi mesnice.

V soboto 15. avgusta bodo vse zaprte, razen cvetličarn do poldneva.

V nedeljo 16. avgusta bo tudi vse zaprto, razen mlekarn in pekarn v dopoldanskih urah.

V soboto, nedeljo in ponedeljek bodo zaprte vse brivnice.

TEČAJ ZA BOLNIČARKE IN BOLNIČARJE

Prejeli smo za objavo vabilo za vpis v enoletni bolniški tečaj pri splošni bolnišnici v Gorici. Vpisovanje traja do poldneva 14. avgusta. Tečaj bo trajal eno leto in se bo začel 1. oktobra. Mest, ki so brezplačna, je na razpolago 15 za moške in 10 za ženske. Predpisana je starost od 18 do 30 let in najmanj osnovnošolska izobrazba. Kdor pa ima spričevala srednjih šol, je seveda toliko na boljšem. Pojasnila daje uprava bolničarske šole pri splošni bolnišnici v Gorici, ulici Vittorio Veneto.

Udeleženska

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ob Spazzapanovi razstavi v Gradiški

Kot smo že v zadnji številki na kratko javili, so prejšnjo soboto slovesno odprli v Gradiški razstavo del že rajnega slikarja Lojzeta Spazzapana. Danes nekaj besed o Spazzapanu samem:

Umetnik, ki uživa po smrti mednarodno sloves, se je rodil v Gradiški aprila 1889. Rod Spaccapanov pa izvira iz Šempasa. Oče je prišel v Gradiško za paznika v kaznilnico. Tu se je rodil Lojze, ki je že zgodaj kazal nagnjenje za slikanje. Študiral je na goriški realki.

Med prvo svetovno vojno je bil na fronti v Karpatih. Brž po vojni pa ga že najdemo v Gorici v prvih vrstah tedanjega mladega kulturnega rodu, med katerim so bili tudi pisatelj Res, slikar Cargo in skladatelj Kogoj. S »Spacem«, kot so mu prijatelji rekli, so se shajali in snovali načrte v kavarni »Adriatico« na Travniku ali v »Aurori« na Kornu. Z mlajšim italijanskim umetniškim rodom je imel Spazzapan sestanke v kavarni »Corso«. V prvih povojnih letih je služboval kot profesor risanja na slovenski realki v Idriji, kjer je bil dobrodušni, a nekoliko svojski umetnik precej priljubljen. Nato je nekaj časa poučeval v Gorici, kjer se je umetniško izpopolnjeval in kjer je sodeloval z risbami tudi pri »Jadranskem almanahu«. Razvijal se je v intimnega impresionističnega portretista. Že takrat je po sodbi kritika Carluccija kazal v svoji umetnosti dvojne prvine ob stičišču dveh narodov, dveh umetniških smerih in dob. Elementi racionalnega duha so se družili z ekspresionističnim razmahom. L. 1925 se je že uveljavil na mednarodni umetniški razstavi v Parizu.

Goriško okolje je Spazzapanu kmalu postalo pretesno, tudi kritika ga ni doumela.

Zato se je 1928 preselil v Turin, kjer se je ta italjsko-slovenska osebnost, kakor ga je označil turinski župan na proslavi v Gradiški, kmalu uveljavila v umetniškem krogu »šesterice«. Njegova pot je šla vedno navzgor do poučevanja na umetnostni akademiji in do njegove smrti 18. februarja 1958 v Turinu.

Šele takrat je umetnostna kritika prav spoznala Spazzapanov prodorni in skoro revolucioniarni duh, posebno na prvi razstavi moderne umetnosti leta 1959 v Turinu. Sledile so še druge razstave, med temi tudi dve v Gorici in zdaj v njegovem rojstnem mestu in dvorani Bergamas.

Na tej razstavi je na ogled 143 Spazzapanovih mojstrov, ki jasno ponazorujejo njegovo umetniško razvojno plat, tudi ob pomoči bogatega kataloga in recenzij, ki jih je izdal glavni pobudnik razstave Giuseppe Marchiori. Uvodnega dela razstave se je udeležilo dosti predstavnikov kulturnih skupin iz naših krajev in tudi iz Turina. Navzo-

ča je bila tudi umetnikova hči Nuša, ki prebiva onkraj meje.

Po Spazzapanu so poimenovali tudi eno izmed ulic v Gradiški. Na rojstno hišo pa je županstvo vzdalo spominsko ploščo z napisom, da je tu živel pošteni, možati in uporni rojak svoje fantastično umetniško življenje.

SLOVENSKI PISATELJ V NEMŠKEM ZBORNIKU

V Nemčiji je izšel poseben zbornik razprav in literature, ki ga periodično izdaja univerza v Tübingenu, urejuje pa univerzitetni profesor in pisatelj dr. Walter Jens, vodja akademskega tiskovnega urada. Zbornik, ki se imenuje ATTEMPTO in je 35-36 po vrsti, je v zaglavju IZ ŽIVLJENJA NA UNIVERZI priobčil esej pisatelja Jürgena Albertsa »Aus dem literarischen Untergrund« (Iz literarnega podzemlja) o letošnjem nagradnem literarnem natečaju. Priobčenih je tudi več prispevkov vseh šestih nagradencev, vendar so največ prostora odstopili prvonagrajencu Levu Deteli, kateremu so objavili 14 tekstov iz dela »Šepavi krvnik in krvniški šepavec«. V zborniku je tudi kratek Detelov življenjepis, v katerem je med drugim rečeno, da živi kot avantgardistični pisatelj v slovenskem jeziku v Avstriji.

Zbornik obsega 118 strani velikega formata.

„Slovenska dramatika 1945-1965“

Slov. matica v Ljubljani je izdala pred kratkim v obširni knjigi izbor najboljšega in najznačilnejšega, kar so napisali slovenski dramatik v povojnem obdobju. Pri tem je bilo upoštevano tudi naše ozemlje, ki ga zastopa v izboru Josip Tavčar z drugim dejanjem svoje igre »Pekel je vendar pek«. Besedila je izbral in knjigo uredil Jože Koruza. Delo ima naslov »Slovenska dramatika 1945-1965«, šteje pa skoraj 340 strani velikega formata.

Velika večina iger je zastopanih v izboru samo z enim dejanjem ali z nekaj slikami, kar

mora bravec pogosto obžalovati, zlasti pri najboljših tekstih, in si zaželi, da bi bil urednik rajši polovico iger izpustil, da bi bil lahko druge objavil v celoti. Tako bi imeli skupaj, v eni knjigi, res odlični izbor naše sodobne dramatike. Toda to ni bil glavni namen urednika in založbe. V uvodni besedi je rečeno med drugim: Pričujoči izbor iz povojne slovenske dramatike je predvsem ilustrativno dopolnilo k študiji o slovenski dramatici med letoma 1945 in 1965 (v knjigi Slovenska književnost 1945-1965, ki je izšla pri isti založbi leta 1967) in želi skupaj z antologijami lirike in proze z značilnimi teksti prikazati razvoj slovenske književnosti v prvih dveh desetletjih po drugi svetovni vojni... Zaradi že omenjenega dejstva, da je knjiga sestavni del izdaje Slovenska književnost 1945-1965 z antologijami, ni mogel njen sestavljalec izbrati zgolj nekaj najdoslednejše izoblikovanih in vsebinsko najbolj bogatih del, ki bi predstavljala umetniški vrh povojne slovenske dramatike. Tega ni mogel storiti ne le zato, ker bi se v tem primeru le težka izogibal subjektivnim merilom, ampak predvsem zaradi tega, ker bi takšna antologija ne prikazala povojne slovenske dramatike v razvoju. Zadnje pa mora biti prvi namen antologiji...«

Urednik je razpoznal in upošteval v svojem izboru naslednje struje v slovenski povojni dramatici: socialni realizem, s kmečko in meščansko dramo, krščanski realizem, sentimentalno humanistični realizem, poetično avantgardno gledališče, ontološki nadrealizem, groteskno eksistencialistično - moralistično in filozofsko poetično dramo. O Tavčarjevi igri »Pekel je vendar pek« pravi urednik v uvodu, da ta dramska vizija »na svojevrsten način prikazuje otujenost človeka v sodobnem stehiziranem svetu«. V antologiji pa niso zastopani dramatik, ki žive v begunstvu.

Na splošno dobi bravec vtis, da je bila slovenska dramatika v povojnem času dovolj bogata in zanimiva, da pa obravnava bolj ideološke in politične konflikte kakor pa konflikte

(Nadalj. na 8. strani)

Ludvik Bartelj: „Človek-svet-Bog“

Bogoslovni pisatelj Ludvik Bartelj je izdal v Ljubljani v samozaložbi — knjigi je dala čedno tiskarsko opremo tiskarna časopisnega podjetja »Delo« — novo teološko delo pod naslovom »Človek-svet-Bog«, ki pomeni močan in kvaliteten prispevek k sodobni slovenski teološki literaturi, pa tudi h krščanski filozofiji, oziroma predvsem k tej.

Uvod v knjigo je napisal znani slovenski katoliški filozof univ. prof. dr. France Weber. V uvodu predstavlja in karakterizira Barteljevo delo in piše med drugim: »Človek-svet-Bog« je »izrazito ustvarjalno znanstven spis: avtor nenehno dokazuje in sproti ustvarja in priteguje bravnca k nenehnemu poustvarjanju navedenih dejstev. Zato pa velja spis v prvi vrsti prav posebnemu krogu med našimi bravnca. Malo razočarani bodo morda ljudje, ki jim je do samih suhih dejstev, le da zadoste svoji vedoželjnosti. Navdušeni pa bodo ob knjigi tisti, ki jim je v prvem redu *do poti*, katera nas vede do takih dejstev in za katero se zahteva tudi neka mera lastnega poustvarjanja dejstev... S tem pa prihaja končno na svoj račun tudi sama vedoželjnost človeka.« Zapisal je tudi: »Gotovo je ali bo tudi bravec z menoj ene misli, da je pričujoča knjiga res znanstveni spis, ki nudi po svoji bogati vsebini nič koliko pobud za nadaljnje znanstveno delo od globinske psihologije in preko spoznavne teorije, etike in sociologije

tja do same metafizike. Slovenci si lahko samo čestitamo, da je to filozofsko delo izšlo.«

Avtor je razdelil knjigo, ki obsega nad 180 strani velikega formata, na enajst poglavij, katerih vsebino označujejo naslovi: Globinski razum, Ljubezen, Etično doživljanje, Hotenje, Kesanje, Upanje in bojazen, Strah in pogum, Molitev-dej religije, Kaj je religija, Teorije o izvoru religije in Najstarejši narodi in religija. Glede na filozofsko vsebino dela je nemogoče na kratko podati vsebino teh poglavij. Bartelj v bistvu dokazuje, da sam človekov razum zahteva religijo, to je verovanje, in da je Bog začetnik in stvarnik človeka in sveta. To dokazuje v zadnjih poglavjih tudi s pregledom nad zgodovino verstev in z razvojem predstav o Bogu. Pri tem upravičeno in na osnovi dokazov, ki so jih zbrali resni etnologi in drugi znanstveniki, opozori, da je bila prvotna religija človeštva vera v enega samega Boga, nevidnega duha, ki ga ni mogoče zaznati s čuti. Po verovanju starodavnih narodov, kjer je najti ostanke te vere, (med njimi smo tudi Slovenci) je Bog sam razodel ljudem, kaj naj verujejo. Šele pozneje je enobožna prvotna vera degenerirala v mnogobožstvo. Posamezne božje lastnosti so začeli pripisovati različnim bogovom.

To Barteljevo knjigo je treba, kot je zapisal prof. France Weber, res pozdraviti, tembolj ker je napisana v lepi slovenščini.

Sodobno kmetijstvo

Več pozornosti jagodam

Jagode zavzemajo v italijanskem kmetijstvu pomembno mesto, tako zaradi vedno večjih količin kot tudi zaradi visokih cen. To ugodno stanje sta omogočila na eni strani močno povpraševanje na domačem tržišču, na drugi strani pa dobre možnosti za izvoz. Jagode prinašajo visoke dohodke, posebno pokrite jagode. Bila bi velika škoda, ko se ne bi še bolj razširile tudi v našem območju.

V KAKŠNIH POGOJIH USPEVAJO?

Pri nas so ugodne razmere za pridelovanje jagod. Posadimo pa jih le tam, kjer je zemlja ustrezno pripravljena. Jagoda je izrazita vrtna rastlina, ki dobro raste in obrodi samo v rodovitni zemlji, ki je gnojna in rahla, hkrati pa primerno vlažna in pa rahlo kišla. Jagode gojimo na enem mestu tri leta. Zemlji pognojimo, jo obdelamo in očistimo plevela še pred sajenjem. Jagod ne smemo saditi neposredno na preorano travno rušo in tudi ne za krompirjem ali pa paradiznikom, ker slednja puščata v zemlji okužbe, ki povzročajo gnitje korenin.

GNOJENJE

Jagoda ima rada nekoliko kislja tla. V primeru, da bi bila tla alkalna (v tržaškem in miljskem bregu), pa je potrebno uporabljati mineralna gnojila, ki reagirajo kisljo. Zelo hvaležna je jagoda za izdatno gnojenje s hlevskim gnojem, s katerim pa moramo gnojiti nekaj mesecev pred saditvijo. Hlevski gnoj podkopljemo 30 cm globoko, in sicer 20-40 stotov na 1000 kv. metrov. Tik pred sajenjem pa potrosimo še 20-30 kg na 1000 kv. m amonijevega sulfata (ki reagira kisljo), 40-60 kg na isto površino superfosfata in 20 do 30 kg kalijevega sulfata. Paziti pa moramo, da uporabljamo gnojila, ki ne vsebujejo klorovih spojin.

KDAJ SADIMO?

Navadno v zgodnji jeseni po prvih deževjih, če pa je dovolj vode na razpolago že ob koncu julija ali pa do druge polovice avgusta. Ob toplem vremenu in primerni vlazi razvije jagoda dosti pritlikavcev ali vitičic. Poletna-jesenka saditev ima torej prednost pred spomladno, ker pač daje obilnejše pridelke v prvem letu. Sadimo v dovolj globoke jarke ali jame, tako da so korenine v njih lepo razvrščene. Sadike morajo biti posajene do koreninskega vratu. Pregloboko sajene jagode, kjer je korenika z zemljo pokrita, rade segnijo. Pri plitvem sajenju pa se koreninski laski izsušijo in sadika odmre. Po sajenju ne pozabimo zemljo zaliti.

V vrtu lahko sadimo v kvadratni razmestitvi 30x30 ali 40x40 cm, sicer pa v vrstah ki so med seboj oddaljene 50-60 cm, razdalja med sadikami pa znaša 25-30 cm.

KAKŠNE SADIKE IN KATERE VRSTE SADIMO?

Jagode se razmnožujejo s pritlikami oziroma vitičami. Sadimo pa samo tiste, ki sa se razvile iz močnega in rodovitega matičnega grma. Za prodajo je boljše, če se omejimo na eno ali največ dve sorti, ki močno obrodijo in so iskane na tržišču.

Glede na čas dozorevanja ločimo rane sorte (regina, macherauchova, armore), srednje

rane (senga sengana), srednje pozne (madame moutot). Vendar je treba omeniti, da so navedene sorte nekoliko v zatonu in da so ospredju sorte Gorella in Pocahontas, ki ne samo, da dajo zelo kvaliteten pridelek, ampak so tudi zelo zgodnje, tako da omogočajo pravočasno zalaganje tržišča.

KAKO OSKRBUJEMO JAGODE?

Po sajenju skrbimo, da je zemlja dovolj rahla, brez plevela in zadosti vlažna. Jagode večkrat plitvo okopavamo, plevemo in pa zalivamo. Da se ne bi jagode umazale in gnile, plodove pred zorenjem podložimo s slamo, šoto, žaganjem, travo ali kakšno drugo snovjo.

PREKRIVANJE ZEMLJE

V zadnjih letih se je uveljavilo prekrivanje zemlje (pacciamatura) s črno plastično folijo, ki ne prepušča sončne svetlobe in ki izpodriva prej omenjene materiale. Izhlapevanje vode iz pokrite zemlje je 5-6 krat manjše kot iz nepokrite. Manj je treba torej zalivati. Sicer pa je treba ravno tako skrbeti za ugodno strukturo tal, ki mora biti zrnata. Dež in plohe slednjo uničujejo. Pod pokrivko obdrži zemlja zrnato strukturo, seveda če jo je imela tudi pred pokrivanjem. Na pokriti parceli lahko obiramo jagode takoj, ko se posušijo listi in plodovi. Ti so čisti, ker ne leže na zemlji in tudi boleznih, posebno sive plesni je manj. Jagode dozoriijo bolj zgodaj. Jagodnjak je nezaplehljen in ga ni treba okopavati in pleti.

Najnovejše sredstvo za prekrivanje zemlje pa so tropine, ki jih uporabimo približno 200 stotov na hektar. Tropine imajo prednost, da skrbijo za primerno kisanje zemlje, s čimer se manjša pojav kloroze.

BOLEZNI JAGODE

Do nedavnega je predstavljala glavni problem glivična bolezen jagodna pepelasta plesen (*Botrytis cinerea*). Nove pridelovalne tehnike kot pokrivanje zemlje v jagodnjaku je omogočilo ublažitev pojava. Listi ne pridejo namreč v dotik z zemljo, ravno tako tudi plodovi.

Bela listna pegavost je druga pogosta glivična bolezen, ki je postala nevarna posebno v zadnjih letih, zlasti v zelo toplih in vlažnih obdobjih. Navadno uporabljamo protiglivično sredstvo Captan ali pa TMTD, še bolje pa je Euparen.

Močno škodo povzročajo tudi virusne bolezni. Rastline rastejo nepravilno, spreminjajo barvo in pigmentacijo listov itd. Najbolje se obranimo virusnih okužb, če uporabljamo skrbno izbrane sadike. Tu je selekcija že dosti naredila, treba je le slediti nasvetom strokovnjakov.

Izmed škodljivcev pa ogrožajo pridelek jagod cvetožer in ogrci majskega hrošča. Veliko škodo povzročajo tudi jagodova pršica in uši, ki povrh prenašajo virusna obolenja.

— o —

V Angliji je bilo prijavljenih v juliju letos 569.000 brezposelnih, največ po mesecu juliju 1940 (ko je bila Anglija v vojni). V primerjavi z junijem se je število brezposelnih povečalo za 0,1 odst., v primerjavi z julijem 1969 pa za 0,3 odst.

ELLWANGEN - kraj ječe sv. Metoda - se je častno oddolžil

(Velika slovenska slovesnost ob odkritju spomenika sv. Metodu)

(od našega dopisnika)

Za županom je povzel besedo bivši dekan, odlični zgodovinar, *msgr. Granz Zierlein*, ki je razložil, kaj ta umetnina, ki na eni strani predstavlja kralja Ludvika Nemškega, na drugi strani sv. nadškofa Metoda, vmes pa štiri bavarske škofove, pomeni. V kratkem, strnjenem referatu je zelo objektivno naslikal sojenje sv. Metoda v Regensburgu leta 870 in naglasil, kako je bil sv. Metod apostoliku-papežu zvest in kako so proti njemu bavarski škofje skupaj s kraljem s silo uveljavili svojo provincialno pravo. Obsodba je bila usodna ne samo za sv. Metoda, marveč tudi za slovansko govoreče narode. Šele po 1100 letih, po II. vaticanskem koncilu, uvidevajo tudi na nemški strani syetovno-zgodovinski nastop sv. bratov in njuno pravilno misijonsko metodo ter hočejo sedaj krivico popraviti.

Za njim je najprej pozdravil v nemščini župana in občinski svet, goste ter slovenske rojake pisatelj *prof. dr. Metod Turnšek*, nato pa svoj nagovor nadaljeval v slovenščini. Naglasil je, da je na tem kraju sv. Metod, naš panonsko-slovenski nadškof, v svoji skoraj triletni ječi s solzami in z vročimi vzdihli h Kristusu in k Mariji polagal duhovni temelj Kristusovi Cerkvi v slovenskem narodu. Slovenci se iz vsega srca zahvaljujejo mestu Ellwangu, ki za obsodbo in Metodovo ječo ni ničesar krivo, da je velikega slovanskemu blagovestniku postavilo tako mogočen, tako zgovoren spomenik, ki bo več

kot zgodovinska priča, ki bo svetilnik za spoznavanje med narodi med vzhodno in zahodno Cerkvijo. Slovenci hvaležno kličejo županu in mestu Ellwangu na mnoga leta. Vsebinsko slovenskega govora je pisatelj Turnšek ponovil tudi v nemščini.

Za njim je ponovno povzel besedo prejšnji govornik, bivši dekan *msgr. Zierlein*, ter molil priprošnje k sv. Metodu, naj bi posredoval pri Bogu za mir in ljubezen med narodi in za cerkveno zedinjeje. Kakor iz enega srca so se trgali prisrčni vzdihli: »Prosimo te, usliši nas!«

Sedaj je zadonela himna na čast sv. Cirilu in Metodu, ki so jo z obema slovenskima pevskima zboroma navdušeno povzeli vsi navzoči Slovenci in Slovenke.

Obdani od slovenskih noš so mestni župan, nemški in slovenski gostje bili slikani kar od 7 fotografov.

Po skupnem, slavnostnem kosilu je župan Slovincem pripravil tudi sprejem v viteški dvorani nekdanje knezo-proštjske rezidence. Vsem je izročil primerne spominke na mesto Ellwangen. Godba bavarskih glasbenikov je ob slovesu zaigrala Slovincem. Slovenski rojaki v Nemčiji in iz domovine so si ginjeni stiskali roke. V vseh je bila želja, da bi se še kdaj videli v tako idiličnem in tako gostoljubnem Ellwangu. Kip sv. Metoda na mestnem zidu bo odslej vabil.

(konec)

RADIO TRST A**F.J. 44****S M R T****V POMLADI**

♦ N7DELJA, 9. avgusta, ob: 8.30 Kmetijska od daja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Glasba za kitaro; 10.15 Poslušali boste; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Dogodivščine barona Münchhausna«. Šesti del; 11.50 Ringaraja za naše malčke; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 C. Feuillet »Zgodba o mladem ubožcu«. Drama v petih dej.; 17.30 Revija zborovskega petja; 18.00 Miniaturni koncert: Kozina: Bela Krajina; 18.45 Bednarik: »Pratika«; 19.00 Jazzovski kotiček; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Glasba iz filmov in revij; 20.00 Šport; 20.30 Iz slovenske ljudske epike; 20.45 Tržaški narodni ansambel; 21.00 Semenj plošč; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Glasba v ljudskem tonu. Grieg: Norveški plesi, op. 35; 22.25 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 10. avgusta, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 Trentač Alpert z ansambлом »The Tijuana Brass«; 12.10 Kalanova: »Pomenek s poslušavkami«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Car glasbenih umetnin; 17.35 Slovarček sodobne znanosti; 17.55 Vaše čtivo; 18.15 Umetnost; 18.30 Zbor »G. Tartini«; 18.50 Ellingtonov orkester; 19.10 »Odvetni« za vsakogar; 19.15 Znane melodije; 20.00 Športna tribuna; 20.30 Pesmi od vsepovsod; 21.00 M. Lipovec: »Nočne podobe«; 21.25 Romantične melodije; 21.45 Slovenski solisti. Pianistka G. Mally. B. Šček: Zvonovi v praznik; 22.05 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 11. avgusta, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.15 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 7.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas, pripravlja Lovrečič. Novice iz sveta lahke glasbe; 18.15 Umetnost; 18.30 Komorni koncert; 18.30 Enriquez in njegovi »Electronic Men«; 19.10 Naši pomorščaki srečanja in spomini; 19.25 Hawkinsov jazzovski sekstet; 19.40 Zbor »V. Mirk« s Proseka - Kontovela, vodi Ota; 20.30 Šport; 20.30 E. Humperdinck: »Janko in Metka«, opera; 22.35 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 12. avgusta, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 »Rimska okolica: od Ostije do Tivolija«; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Tržaški mandolinski ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: Sodobne popevke; 17.35 Mladina in šport; 17.55 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost; 18.30 Sopr. Gerlovič, bas Stabej in pianist Dekleva. Kozinove in ljudske pesmi; 18.55 Južnoameriški motivi; 19.10 Higiiena in zdravje; 19.20 Jazz ansambli; 19.40 Prijubljene melodije; 20.00 Šport; 20.30 Simf. koncert; V odmoru (21.35) Za vašo knjižno polico; 22.35 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 13. avgusta, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 Ansambel »The Five Lords«; 12.10 F. Antonini: Otroške sanje in njih pomen; 12.25 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst; 17.35 Na počitnice; 17.55 Kako in zakaj; 18.15 Umetnost; 18.30 Simfonična glasba; 19.00 Poje Orietta Bertii; 19.10 G. Godoli: Življenje na drugih svetovih - domneve in možnosti; 19.25 Izbrali smo za vas; 20.00 Šport; 20.30 I. Maticič: »Pomlad se prebuja«. Radijska igra. režira Peterlin; 21.55 Beethovnovne komorne skladbe; 22.15 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 14. avgusta, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 Pianist Cristiano in njegovi solisti; 12.10 Izlet za konec tedna; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Glasbeni mojstri; 17.35 Okno v svet; 17.55 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost; 18.30 Sodobni slovenski skladatelji. Osterc: 4 simfonične skladbe. Orkester Ljubljanske radiotelevizije vodi Prevoršek; 18.55 Vokalni in instrumentalni ansambel »Wallace collection«; 19.10 Epigram - odraz časa in razmer, pripr. Z. Tavčarjeva; 19.20 Harmonija zvokov in glasov; 19.45 »Beri, beri rožmarin zeleni«; 20.00 Šport; 20.30 Delo in gospodarstvo; 20.45 Koncert operne glasbe; 21.50 Nekaj jazza; 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 15. avgusta, ob: 8.30 Godalni orkestri; 9.30 Sv. maša; 9.45 G. Nadole: Partita po napevu »Ave maris stella« za orgle. Organistka H. Illy. 10.25 Marijine pesmi poje Ukovski zbor; 10.45 Koncert harmonikarskega ansambla društva »Svoboda« iz Ljubljane vodi Mihelčič; 11.15 J. Peterlin »Naša božja pot pod gorami«. Mladinska igra. Radijski oder, vodi Lombardjeva; 11.15 Veseli motivi; 12.00 Nabrežinska godba;

Pripeljal se je zvečer, s tistim vlakom, s katerega ga je pričakovala mati prejšnji večer. Našel jo je tako, kakor je pričakoval: pod privito petrolejko je sedela na pručici ob štedilniku, z laktmi oprtimi ob kolena, in si z dlanmi zakrivala obraz. Morda so ji solze pronikale skozi prste. Tako dobro, tak oboleče je poznal to njeno držo. Bogve, kaj je premišljevala. Morda o svojem življenju, morda o njem, ki ga je trdo kaznovala s tem, da ga je pognala proč, ko jo je tudi on razočaral. Morda pa le razmišlja, kako mu je za praznike tam daleč, v mestu, v katerem ni bila še nikoli.

Dolge hipe jo je opazoval skozi reže v polkrah, preden je stopil do vrat in pritisnil na kljuko. Nikoli ni trkal. Trkali so samo tujci. On pa je bil tu doma, zato se mu je zdelo samoobsebi razumljivo, da je samo pritisnil na kljuko, kadar je odkod prišel, in mati je takoj vedela, da je to on.

Tudi tokrat je vedela. Zaslíšal je njene korače in nato njen glas, skoraj krik, v katerem sta se mešala veselje in strah pred razočaranjem:

»Tinek, si ti?«

»Jaz sem, mama!«

Ključ je zaškrtal v vratih in nato je zaškrtal odpahneni zapah. Vrata so se odprla in v nosnicah je začutil značilni vonj domače veže: vonj po jabolkah, po oglju, po trhlem, sveže poribanem podu in po starih žeblikih v škattli pod omaro in po železu sekire, ki je slonela v kotu in katere se je še držal vonj borovega lesa.

Molče sta si stala naproti v veži, ki jo je sij privite petrolejke skozi napol odprta kuhinjska vrata razsvetljeval komaj toliko, da je razločil obrise njene postave in belino njenega obraza. Rad bi jo bil stisnil k sebi, toda to ni bila navada med njima.

Dal ji je roko.

»Dober večer, mama. In vesele praznike, kolikor jih je še ostalo.«

»Dober večer... Ze snoči sem te čakala,« je rekla rahlo očitajoče, a iz njenega glasu je vendarle zvenelo veselje.

Stopil je v kuhinjo in privil plamenček petrolejke navzgor.

Dišalo je po kavi; na plošči štedilnika se je grel kot navadno plavi lonček s kavo, porisan od temnorjavih črepen.

»Ali ste me čakali, mama?«

»Nocoj ne več«, je rekla in skušala obvladati drhtenje glasu. »Snoči pa sem te... Zakaj nisi prišel?«

»Mislil sem, da bi vam mogoče ne bilo prav... Saj veste...«

Ni želel že takoj v prvih hipih spraviti pogovora na tisto, kar je oba bolelo. Bal se je, da bo začela jokati in morda mu bo spet oči-

12.10 N. Kuret: Poganstvo in krščanstvo v naših ljudskih šegah; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 »Varna pot« - oddaja o prometni vzgoji; 16.05 Operetne melodije; 16.45 Pravljice in pripovedke naše dežele; 17.00 Znani pevci; 17.20 Za mlade poslušavce: Od šolskega nastopa do koncerta; 17.35 Umetniki odgovarjajo; 17.55 Moj prosti čas; 18.30 Padovanski polifonski oktet; 18.55 Mauriatov orkester; 19.10 R. Dolhar: Alpske poti in smeri: »Pogled na Dolomite«; 19.20 Ansambel A. Hledeta iz Števerjana; 20.00 Šport; 20.45 A. Dumas-oče »Grof Monte Cristo«. Prevedel in dramatisiral B. Perlot. Peti in zadnji del. 22.00 Vabilo na ples; 23.00 Zabavna glasba.

tala tisto, kar je storil. To bi jima pokvarilo praznike in moral bi se kesati, da je prišel. Toda mati ga je samo gledala, kakor da se ga ne more nagledati.

»Bolj suh si postal,« je rekla. »Mogoče nimaš dovolj jesti.«

»Saj veste, kako je, mama. Študentov niso nikoli preveč pitali.«

Črez hip se je skoraj ustrašila.

»Kaj le čakam, namesto da bi ti napravila večerjo, saj si gotovo hudo lačen. Ali boš najprej malo potice in kave?«

»Zakaj pa ne? Vaše se nisem nikoli branil.«

»Hočeš morda rajši Pavrovo? Kuna mi jo je prinesla.«

»Najprej bi rajši vašo. Vaša je najboljša,« je rekel in jo pobožal po obrazu, kakor ni bil še nikoli storil, ker sta bila oba sramežljiva v izkazovanju nežnosti.

Tedaj pa se ni mogla več vzdržati. Zajokala je in si s predpasnikom pokrila obraz.

»Zakaj jočete, mama? Nikar več ne jočite, saj nima pomena,« je rekel črez čas, vznemirjen.

»Saj vem... a ne morem si pomagati... ti tega ne razumeš... saj bom takoj nehala...«

Res si je že črez nekaj hipov obrisala solze in se mu nasmehnila.

»Kaj hočeš, sem pač neumnica...« (dalje)

S Tržaškega**O B V E S T I L O
O SPOMINSKI SLAVNOSTI**

Odbor za proslavo 25. obletnice osvoboditve in Odbor za proslavo bazoviških žrtev organizirata slovesno komemoracijo v okviru proslav 25. obletnice osvoboditve in 40-letnice ustrelitve štirih antifašistov Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča. Komemoracija bo na kraju njihove usmrtilve v nedeljo, 6. septembra ob 16. uri, s polaganjem vencev, spominskimi govori, nastopom pevskih zborov in godbe ter recitacijami.

Istega dne bo ob 10. uri dopoldne polaganje vencev in cvetja na grobove žrtev na pokopališču pri Sv. Ani.

Odbor za proslavo
25-letnice Osvoboditve
ANPI - ANPPA - ANED - FIAP

Odbor za proslavo
bazoviških žrtev

**POPRAVNI IZPITI NA LICEJU »FRANCE
PREŠEREN«**

Ravnateljstvo Državnega znanstvenega liceja »France Prešeren« v Trstu sporoča, da se pričnejo vsi popravni izpiti v jesenskem izpitnem roku šolskega leta 1969*1970 na znanstvenem liceju, višji gimnaziji in klasičnem liceju dne 7. septembra 1970 ob 8.30 s pisemno nalogo iz slovensčine.

Razpored ostalih pismenih in ustnih izpitov bo pravočasno objavljen na oglasni deski šole.

Umril je tržaški slikar Romano Ukmar.

**»SLOVENSKA DRAMATIKA 1945-1965«
(nadaljevanje s 6. strani)**

pravih človeških situacij in je tako bolj tolmač oziroma komentator in sodnik političnega dogajanja kakor pa izraz resničnega življenja in dram, ki se dogajajo v človeških dušah in srcih. To pa je do neke mere tudi razumljivo.